

TOT NUT DER JEUGD, Antwerpsch Tael- en Dichtkundig Genootschap, sedert 1820 Koninglyk Genootschap van Tael- en Dichtkunde te Antwerpen, ontstond op 16 oktober 1803 door toedoen van drie onderwijzers: Jan Abraham Terbruggen, Arnold Klincko en Adriaan Jozef Stips.

Het doel was zich te beraden over pedagogische problemen en schoolboekjes voor het lager onderwijs uit te geven. Van 1813 af werd hier een Franse en een Nederlandse toneelafdeling aan toegevoegd, die tot ca. 1818 succes had en waaraan J.F. Willems als toneelschrijver en -speler deelnam. Van 1816 tot '22 gaf het genootschap jaarlijks een almanakje *Tot Nut en Vermaak* uit, waarin een aantal Vlaamse dichters debuteerden en waaraan een opmerkelijk aantal Noordnederlanders meewerkten. Van 1820 af schreef het gezelschap eveneens prijsvragen op het gebied van de poëzie, de taalkunde en de algemene cultuurpolitiek uit, en genoot als zodanig steun en sympathie van Willem I en de Noordnederlandse letterkundige genootschappen. Na ca. 1825 nam de activiteit af. Behalve zijn culturele betekenis oefende het genootschap ook een regulariserende invloed op de spelling uit door invoeren en aanvaarden van de Nederduytsche *Spraek-konst* van Terbruggen (1815), die te Antwerpen nog tot ca. 1844 gebruikt werd.

LITERATUUR: J.F. Willems, *Lykrede op Joannes Abraham Terbruggen (...)* Stigter van het Antwerpsch Tael- en Dichtlievend Genootschap onder de zinspreuk *Tot Nut der Jeugd* (1819); - *Beknopt verslag, en Naemlyst der leden*, in *Antwerpschen Almanak* (1819-'22); - *Voorberigt*, in *Gedichten en Verhandelingen van het Kon. Genootschap voor Tael- en Dichtkunde te Antwerpen* (1825); - *Algemeene Wetten* (z.j.); - J. Staes, *Antwerpsche Tooneelmaatschappijen sedert het begin dezer eeuw* (1896, p. 9-11); - F. Prims, *Antwerpiensia* 1929, 3de reeks (1930, p. 253-258); - H. van Daele, *150 jaar stedelijk onderwijs te Antwerpen 1819-1969* (1969, p. 12, 40, 48, 79, 80, 193, 194).

ADA DEPREZ